

Onderzoeksagenda 2023

// Inleiding

In 2023 zal de ontwikkeling van het Fries Sociaal Planbureau als netwerkorganisatie bestendig worden in de transformatie naar het Planbureau Fryslân. Aan de basis van deze transformatie ligt:

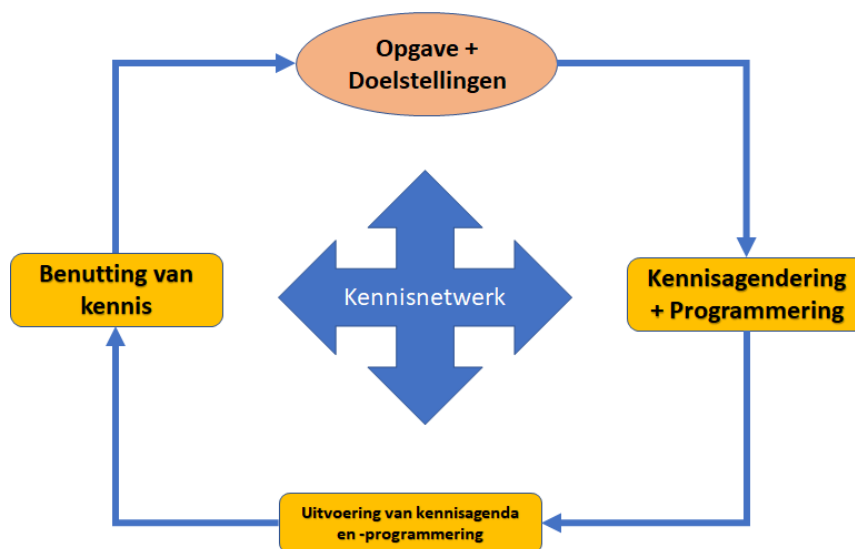
- een visie op systematische monitoring van brede welvaart
- co-creatie van kennisagenda's
- samenwerken aan verdiepend onderzoek

Het programmatische werken zal ingericht worden op deze beweging. Concreet komen er vijf doorlopende werkprogramma's. Hierin worden operationele doelen voor het kalenderjaar geformuleerd. De operationele doelen vloeien voort uit de strategische doelen die uitgebreider verwoord staan in het meerjarenplan 2023-2027. Onder elk werkprogramma vallen een aantal activiteiten en projecten die opgenomen zijn in een bijlage. Het geheel van de werkprogramma's wordt aangestuurd door de programmamanager. Per werkprogramma is een team onderzoekers verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling en uitvoering door het jaar heen.

Deze onderzoeksagenda geeft het kader aan voor de werkprogramma's en al zoveel mogelijk richting aan de keuzen voor 2023. Maar omdat we ons, meer dan eerder, verbinden aan ontwikkelingen in de diverse domeinen kunnen de keuzen door het jaar heen verder verfijnd maar ook bijgestuurd worden.

// Visie, missie en strategie

Per werkprogramma is een aantal operationele jaardoelen geformuleerd. Deze vloeien voort uit de visie, missie en strategie uit het meerjarenplan 2023-2027. Centraal in onze visie staan de grote opgaven van Fryslân. Vanuit deze opgaven willen wij, samen met overheden, maatschappelijke organisaties en collega-kennisinstellingen, kennisagenda's formuleren. Op basis van deze agenda's willen wij kennis verspreiden, produceren en koppelen aan beleid. De missie van het Planbureau blijft onveranderd: het versterken van de beleids- en bestuurskracht van Fryslân en het bijdragen aan het maatschappelijk debat over de toekomst van Fryslân.

Figuur 1: Planbureau-model voor kennisinfrastructuur

Afgeleid van het bovenstaande model werken we met vijf strategische doelen voor de periode 2023-2027:

1. We gaan een sterker beeld creëren van de belangrijkste opgaven en doelstellingen waar overheden en maatschappelijke organisaties aan werken voor de toekomst van Fryslân
2. We komen tot meer gemeenschappelijke kennisagenda's en gezamenlijke programmering voor het verspreiden en maken van kennis voor beleid
3. We bereiken een betere co-creatie in de uitvoering van kennisagenda's en de daarvan afgeleide programmering
4. We gaan het gebruik van kennis in verschillende stadia van het beleid sterker stimuleren

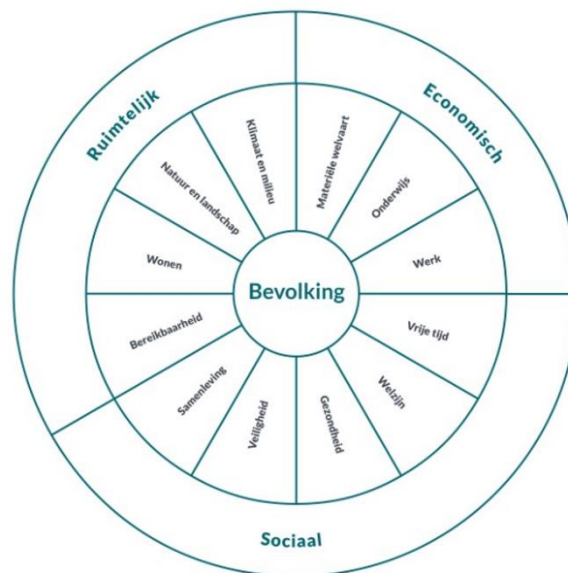
De doelen 1 t/m 4 hebben als doel om (de stations van) het model beter te laten functioneren. Een vijfde en aanvullende doelstelling heeft betrekking op het afstemmen van onze bestaande basis op het Planbureau-model voor kennisinfrastructuur.

5. We bedden onze basismonitoring en integrale analyses beter in het Planbureau-model voor kennisinfrastructuur

// Werkprogramma A: Basisprogramma Panel & Monitoren & integrale analyses

Het basisprogramma valt samen met het ‘hart’ van het Planbureau. In dit hart wordt de brede welvaart van Fryslân langdurig gemonitord, met inbegrip van het burgerperspectief dat we via Panel Fryslân inzichtelijk maken. Op basis van onze basismonitoring kunnen we trends blootleggen en integrale analyses maken, aansluitend bij diverse opgaven. De operationele jaardoelen voor 2023 zijn:

1. Voltooiing van de presentatie en de doorontwikkeling van de monitoren volgens het Brede Welvaartsmodel (zie illustratie), inclusief gezamenlijke visie op wat het Planbureau onder ‘integrale analyse’ verstaat
2. Versterken van het panel middels: nieuwe werving van minimaal 2000 leden; differentiatie naar vijf subgroepen (clusteranalyse); en aandacht voor ondervertegenwoordigde groepen (Panel Plus)
3. Binnen de kaders van tenminste drie activiteiten e/o projecten gaan we methoden uittesten die het gebruik van de monitoren in verschillende stadia van beleid moeten vergroten; we evalueren het succes en versterken daarmee onze planvorming t.b.v. een beter gebruik van onze basismonitoring
4. Binnen de kaders van tenminste drie activiteiten e/o projecten willen we bewust bijdragen aan het maatschappelijk debat over de toekomst van Fryslân; we evalueren het succes en versterken daarmee onze planvorming hieromtrent

Figuur 2: Brede Welvaartsmonitoren

// Werkprogramma B: Sociaal domein

Het belang van het sociale domein wordt onderstreept doordat vijf van de dertien monitoren hieronder vallen: samenleving, veiligheid, gezondheid, welzijn en vrije tijd. In het programma 'Naar een inclusieve samenleving' (2019-2022) zijn veel contacten gelegd en ervaringen opgedaan. Binnen het werkprogramma sociaal domein borduren we hierop voort. We zien de Friese Preventie Aanpak als een kansrijk netwerk om bij aan te sluiten in een nader te bepalen rol. Daarnaast exploreren we hoe we onze betrokkenheid in een nieuwe vorm kunnen voortzetten op het gebied van jeugd- en ouderenzorg. Langlopende discussies over de representatie van ondervertegenwoordigde groepen in ons panel krijgen in dit werkprogramma, in nauwe samenwerking met werkprogramma A, een concreet vervolg. De operationele jaardoelen zijn als volgt:

1. We creëren globaal overzicht in de kennisnetwerken waar sociale (beleids)vraagstukken een hoofdrol spelen en formuleren onze gewenste strategische positie hierin
2. Innemen van een actieve netwerkrol in tenminste de Friese Preventie Aanpak door het stimuleren van gezamenlijke agendering en programmering van kennis in dit netwerk
3. Experimenteren met zowel sectorale (tenminste twee) als integrale monitoring van het sociale domein en het experimenteren met diverse vormen van kennisverspreiding; we evalueren het succes en scherpen daarmee onze operationele doelen aan
4. Binnen de kaders van tenminste twee activiteiten/projecten experimenteren we met diverse vormen en kennisproducten waarmee we aansluiten op beleidsprocessen; we evalueren het succes en scherpen daarmee onze operationele doelen aan

// Werkprogramma C: Economisch domein

Van de dertien monitoren vallen er drie onder het economisch domein: materiële welvaart, onderwijs en werk. Dit domein vormt een structurele onderlegger voor de Friese samenleving. Dit rechtvaardigt een afzonderlijk werkprogramma. In 2020 begonnen we met het bij elkaar brengen van stakeholders rond regionale economie. Dat programmeren we door en vullen we aan met toerisme, waar in 2022 onder de noemer 'Gastfrij Fryslân' ook een kennisnetwerk is ontstaan met het Planbureau in een organiserende rol. De operationele jaardoelen zijn als volgt:

1. Voor regionale economie in het algemeen en voor toerisme in het bijzonder zijn er duidelijk
2. te onderscheiden kennisnetwerken actief waarin de partners (waaronder FSP) een duidelijke rol hebben
3. Samen met de kennispartners brengen we (de lacunes in) het kennislandschap voor economisch beleid in beeld
4. Met verzamelde data en zo nodig aangevuld met panelonderzoek brengt FSP actuele cijfers en trends in beeld via monitoren, die het presenteert in genoemde kennisnetwerken;

5. FSP spant zich in om, samen met de partners, binnen genoemde kennisnetwerken: opgaven te formuleren; kennisvragen te agenderen; onderzoek en kenniscommunicatie te programmeren; en toe te passen op beleid.

// **Werkprogramma D: Ruimtelijk domein**

Van de dertien monitoren vallen er vijf onder het ruimtelijk domein: bereikbaarheid, wonen, natuur & landschap, en klimaat & milieu. Betrokkenheid van het Planbureau bij het ruimtelijk domein vond voornamelijk plaats op het thema wonen; deze betrokkenheid wordt strategisch uitgebouwd.

Daarnaast exploreren we of we onze ruimtelijke betrokkenheid kunnen uitbreiden naar andersoortige opgaven. In 2023 werken we vooraansnog met vier operationele doelen:

- 1) Voor wonen komt er een gedeelde onderzoekagenda met actieve kennisnetwerken waarin de partners (waaronder het Planbureau) een duidelijke onderscheiden rol hebben
- 2) We spannen ons in voor een breed gedragen, beleidsrelevant definitiekader en monitorstructuur voor het thema wonen (als afgeleide van de kennisagenda)
- 3) Het is duidelijk wat we onder integrale analyse t.a.v. woonopgave(n) verstaan en we experimenteren in tenminste een activiteit/project met vormen waarin we bijdragen aan beleidsdebatten over wonen; we evalueren het succes en versterken daarmee onze planvorming hieromtrent
- 4) We exploreren onze rol in het opzetten van kennisnetwerken rond ruimtelijke opgaven, waaronder:
 - a. de gevolgen van de omgevingswet incl. een gezonde bodem & ondergrond
 - b. de transitie van het landelijk gebied
 - c. bereikbaarheid

en we scherpen onze operationele doelen hierop aan.

// **Werkprogramma E: Gebiedsgerichte opgaven**

Dit werkprogramma concentreert zich op integrale vraagstukken die samenkomen in een specifiek gebied, bijvoorbeeld een regio of een woonwijk binnen een gemeente. Deze vraagstukken zijn niet te herleiden tot één beleidsdomein, maar getuigen van een complexe samenhang die een lerende aanpak noodzakelijk maakt. Dit leidt steeds vaker tot een gebiedsgerichte aanpak, waarin overheden en maatschappelijke organisaties samenwerken. Een aantal projecten binnen dit werkprogramma zijn een voortzetting van meerjarige betrokkenheid van het FSP bij zogenaamde Regio Deals. Mede op basis van deze ervaring worden de jaardoelen voor 2023 als volgt geformuleerd:

1. Binnen werkprogramma E wordt in 2023 een methode in conceptvorm ontwikkeld waarmee onze doelgroepen kennis kunnen borgen in gebieds- en wijkgerichte opgaven
2. De concept methode zal, zover als mogelijk, worden toegepast en eventueel bijgesteld in tenminste één wijk en één regio; we evalueren het succes en verwerken de ervaringen in een definitieve versie van de methodiek

-
-
3. Om de netwerkkracht van dit werkprogramma te vergroten, zoeken we in alle projecten samenwerking met tenminste twee kennispartners

// Bijlage: overzicht activiteiten en projecten

A Basis	Activiteiten	Resultaten	Doel
	Werksessies 'integrale analyse'	Visie integrale analyse	A3, A4
	Participatie Knw Veiligheid (i.o.)	Verspreiding monitor Veiligheid	A3
	Participatie Knw Wonen (i.o.)	Verspreiding monitor Wonen	A3
	Paneluitvraag mei	Kennis 'toerisme/vrije tijd/cultuur'	A1
	Paneluitvraag september	Kennis 'klimaat/milieu'	A1
	Paneluitvraag	Kennis 'werk/inkomen'	A1
	Paneluitvraag (omnibus)	Kennis varia	A1
	Werving nieuwe panelleden	Kwaliteitsimpuls panel	A2
	Evaluaties	Planvorming op gebruik van monitoren	A3, A4
	Projecten		
	Monitor Ontwikkel Project (43)	Drie nieuwe monitoren	A1
	Demografische prognoses (44)	Scenariostudies t.b.v. toekomstdebat	A4
	LeerLab BW & Beleid (116)	Ontwikkelde cursus	A3, A4
	Paneluitvraag februari	Kennis 'meedoen/politiek vertrouwen'	A3, A4
	Startpagina monitoren	Interactieve presentatie van monitoren	A1
	Verschil in Fryslân	Basistypologie Friese bevolkingsgroepen	A2
	Basispresentatie Monitoren	Basispresentatie + beheersafspraken	A1
	Panel Plus	Verbeterde vertegenwoordiging groepen	A2
B Sociaal	Activiteiten		
	Participeren FPA	Kennisnetwerken FSP	B1
	Participeren Aletta Fryslân	Kennisnetwerken gezondheid	B1
	Exploratie opgave Vitaal&Leefbaar	Besluit over programmering	B1
	Exploratie armoede	Besluit over programmering	B1
	Exploratie jeugd	Besluit over programmering	B1
	Projecten		
	Integrale analyse sociaal domein	Integraal zicht	B2t/mB4
	Thuiswonende ouderen (DF#3)	Voltooiing dashboards	B2
	Scenariostudie veiligheid	Meer grip op toekomst	B3
	Taalmonitor Fries	Meerjarenplan, samenwerking FA	B2
	Conferentie Inclusieve Samenleving	Synthese van inzichten 'Incl. Samenleving'	B3
	Future-proofing ouderenzorg	Jaar 1 PhD	B3

C			
Economisch	Activiteiten		
	Stakeholdermanagement	Kennisnetwerken economie, toerisme	C1, C4
	Projecten		
	Economische veerkracht (131)	Kennisagenda regionale economie	C4
	Blue Delta Monitor	Monitor t.b.v. kennisnetwerk	C2, C3
	Gastfrij Fryslân	Monitor t.b.v. kennisnetwerk	C2, C3
	Bedrijvenpanel TAF	Bedrijvenpanel, incl. eerste resultaten	C3
D			
Ruimtelijk	Activiteiten		
	Exploratie Transitie Land. Gebied	Aanscherping operationele doelen	D4
	Exploratie NOVEX	Aanscherping operationele doelen	D4
	Exploratie bereikbaarheid	Aanscherping operationele doelen	D4
	Projecten		
	Pilot Bodem & ondergrond (070)	Ervaring; Advies borging en vervolg	D4
	2e monitor vraagdruk	Kennis huursector	D2, D3
	Kennisagenda wonen (071)	Netwerk met gedeelde agenda	D1
	Woonlasten	Kennis woonlasten	D2
	Aanpak Alde Feanen	Advies kennisinfra t.b.v. transitie	D4
E Gebieds-gericht	Activiteiten		
	Synthetiseren van ervaringen	Methode kennis in gebiedsopgaven	E1, E2
	Samenwerking uitbreiden	Vergroting van netwerkkracht	E3
	Projecten		
	Lerende evaluatie NOF	Lerend netwerk in Regio Deal NOF	E2, E3
	Lerende evaluatie ZOF	Lerend netwerk in Regio Deal ZOF	E2, E3
	Lerende evaluatie NWF*	Lerend netwerk in Regio Deal NWF	E2, E3
	Lerende evaluatie Wadden*	Lerend netwerk in Regio Deal Wadden	E2, E3
	Kennisnetwerk Lwd Oost	Lerend programma-netwerk Lwd Oost	E2, E3
	Regioscans Brede Welvaart (101)	BW-trends in zicht; impuls toekomstdebat	A3, A4
	LeerLab Lerend Evalueren	Uitwisseling op lerend evalueren	A3, A4

Knw = Kennisnetwerk